

DE TRIBUNE

Redactieadres:

D. J. WIJNKOP N. Prinsengracht 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:

J. C. CETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

- VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG. -

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per
3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

Onder Redactie van:

J. C. CETON, W. v. RAVESTEIN Jr. en D. J. WIJNKOP.

Advertentiën.

Per regel . . . . . 10 cent
Bij abonnement speciaal tarief.

INHOUD: De strijd om den arbeidstijd. — Van Wilhelmus tot Wilhem. — Berlijnsche Brieven: VII. De Pruisische verkiezingen. — Nog eens de Fransche Gemeenteraadsverkiezingen. — Brieven uit België: II. Over verkiezingen. — Antwoord aan S. K. Bakker. — Ontvangen boeken. — Feuilleton: Het historisch materialisme voor arbeiders verklaard.

De strijd om den arbeidstijd.

Onze partijsecretaris noodigt ons uit, ook in ons blad een artikel te wijden aan de betooging voor den tienurendag, Donderdag a.s. te Amsterdam te houden. Hij verzoekt ons de betekenis van deze betooging uiteen te zetten en tot krachtige deelneming op te wekken. Al hopen en verwachten we dat dit laatste voor onze lezers overbodig zal zijn, toch geven we gaarne aan dit verzoek gehoor. We doen dit, ook al blijven wij 't nadeelig achten voor de actie, dat bij de vaststelling ervan de eisch van den acht-urendag werd losgelaten in de valsche meening, daardoor het meer onmiddellijke doel van den tienurendag gemakkelijker te zullen bereiken.

De strijd toch voor de verkorting van den arbeidstijd, dat is voor ons moderne proletariërs de strijd om het leven. Het is niet een kamp om kleine economische voordeelen, om een kleinigheid loon meer, een paar werkeloos in het bedrijf minder, dit alles staat daarmede slechts in verband. De strijd voor onzen vrijen tijd zal voor ons zijn de strijd om te leven. Geluk en zonschijn, werken en verlangen — dit alles concentreert zich voor ons in dit éne punt: waar is de tijd ervoor?

Het kapitalisme bemoeit zich daarmede niet, laat zich niet in met den arbeider, die zijn verstand, zijn geest, zijn gemoed wil ontwikkelen. Dat is niet zijn zaak: het heeft alleen arbeidswerktuigen noodig, aanhangsels, hulpmiddelen bij de een of andere machine. En daarom ook verzet het zich, stap voor stap, minuut voor minuut, van plaats tot plaats, in elke onderneming en bedrijf tegen ons streven, tijd te veroveren voor ons.

Want we weten, dat de gewichtigste, de belangrijkste kultuurstrijd in de tegenwoordige geschiedenis is de strijd om den arbeidstijd, die de menschelijke kultuur haar wegen zal openen.

Met het ontstaan van het proletariaat, met het ontstaan van de nieuwe soort van arbeid, die haar karakter en wezen aan de machine ontleent, is aan dien arbeid voor een goed deel, soms geheel alle geestesinspanning ontnomen. Denken is daarbij voor den arbeider overbodig geworden, een willoos werktuig is hij, niets meer.

Dat heeft den geest van den proletariër schijnbaar verstompt, doch tevens in hem doen ontwaken het verzet tegen den langen arbeidstijd.

De kapitalistische productiewijze heeft bij het proletariaat gewekt de dorst naar kennis, de zucht naar ontwikkeling, den drang zijn geest buiten den arbeid bezig te houden, zoo hem daarvoor nog eenigen vrijen tijd overblijft. In tegenstelling juist met de klasse der bourgeoisie, die haren tijd lusteloos doorbrengt, zoo geesteloos mogelijk tracht dood te slaan, die degenerert in waardeering van kunst en litteratuur, is zijn streven gericht op 't begrijpen van de geheele maatschappij, der gansche wereld.

Het kapitalisme geloof, dat de menschelijke beschaving zich des te beter ontwikkelt, naarmate te minder menschen haar deelachtig worden. Een arbeider kan volgens haar, zich niet tot de hoogte der kultuur opwerken, zijn roeping is slechts te produceeren. Voor ons is de kultuur iets anders. Wij erkennen geen beschaving, die niet het eigendom kan zijn van allen. Massa's wetenschap, kunst en poëzie de rijkdommen en eigendommen van een kleinen kring, dat is voor ons een onding. Een kultuur zonder volk, wij begrijpen niet, waartoe ze zou moeten dienen.

Een-kultuur zonder volk, dat is een zonnelicht, waaraan de groenende weiden ontbreken, een lente zonder uitbottend loover, of om een beeld van Parvus te gebruiken, 't is een brandglas, waardoor de zon schijnt, alle zonnestralen

in een punt vereenigend en al het levende verzegend: de zon verliest niet aan licht en warmte als ze over alles schijnt, ze verwekt des te meer leven, naarmate 't aantal der levenden, waarover ze straalt grooter is. Is 't dan noodzakelijk en verstandig, de gansche aarde kaal te branden, om op enkele plaatsjes bloemen te laten ontkiemen? En hoeveel meer geldt dit niet van de menschelijke beschaving, die niet van buiten komt, doch door den mensch wordt geschapen.

Wetenschap en kunst, ze zijn voor 't kapitalisme niet anders meer dan hulpmiddelen, die ze exploiteert in dienst van haar productie, in haar belang — voor den armen, onwetenden proletariër zijn ze geworden inzicht en geluk, levensvreugd en levensideaal. Niet het bezit van kennis maakt iemand tot filosoof, doch het streven ernaar.

In de tegenwoordige maatschappij is een vrije ontplooiing van den geest voor den arbeider een onmogelijkheid. Hoe zou dit mogelijk zijn, waar 't kapitalisme hem de middelen ertoe onthoudt, om te kunnen leeren, waar elke systematische studie zoo goed als uitgesloten moet zijn, waar hij slechts „bij nacht en ontij” zijn weetlust kan trachten te bevredigen, waar hij mist: genoegzame vrije tijd.

Nog vele jaren omzwerfens zullen noodig zijn in de woestijn van Sinai, een woestijn van verlangen naar vrijheid, om zich aan wetenschap en kunst te kunnen wijden. Nog zal wel als toen een menschengeslacht voorbij moeten gaan, voor dat het proletariaat binnen zal kunnen trekken het beloofde land, voor dat 't machinewezen en zijn ontwikkeling de muren van het kapitalistisch Jericho hebben doen vallen, voordat vrijheid om te leven zal gebracht zijn door de socialistische maatschappij, die in zedelijkheid en geluk voor allen zal staan boven alles, wat ooit onze aarde onder eenig productie-stelsel heeft gezien. C.

Van Wilhelmus tot Wilhem!

„De Keizer heeft een afgietsel van het beeld van den grooten Zwijger, dat te Berlijn op het slotterras is opgericht, aan de stad Wiesbaden, als tegenwoordige hoofdstad van het oude Nassau, ten geschenke gegeven.”

Aldus de berichtgever van het Handelsblad van 15 Mei in zijne beschrijving van de onthulling van dit standbeeld door den keizer zelve, eene gretig aangeprepen gelegenheid voor onze burgerlijke bladen tot laffe vorstenvleierij.

En toch, bezat onze Nederlandsche bourgeoisie nog een greintje eerbied voor haar mooi verleden, had ze werkelijk nog eenig begrip van de schoone revolutionaire taak, door haar volbracht in lang vervlogen tijden, ze zou zich met walging hebben afgekeerd van eene dergelijke tooneelvoorstelling, als te Wiesbaden is opgevoerd!

De Duitsche keizer hulde brengend aan de nagedachtenis van Willem van Oranje! Kan men zich schriller tegenstelling denken? Het ergste is hierbij niet, dat het standbeeld van den „grooten Zwijger” door den grootsten zwetser onder Europa's vorsten werd onthuld, — neen, het zoo weerzinwekkende is, dat wellicht niemand minder gerechtigd is woorden van lof over Wilhelmus van Nassouwe te spreken, dan Duitschlands keizer. En het is tekenend voor het klasseverval der bourgeoisie, dat een dergelijk feit niet meer tot haar doordringt en dat ook in het hooghouden van hare revolutionaire jeugd het proletariaat hare erfgenaam is.

Zoo gaf Wilhelm ons dan een onthullingspeech. Willem van Oranje wordt door hem geëerd als de aanvoerder in den opstand tegen Spanje, als de leider van het verzet tegen het absolutisme van Philips II, als de grondlegger der Nederlandsche burgerlijke vrijheid. Of deze opvatting nu wel geheel juist is, hoewel ze is de meest gangbare, behoeft thans hier niet te worden beoordeeld. Hier kan er mee worden volstaan, door er op te wijzen, dat al zou die beschouwing der historische

figuur van den Zwijger volkomen waar zijn, dit toch nog niets anders beteekent, dan dat hij de leider zou geweest zijn in onze burgerlijke revolutie.

De bourgeoisie van Nederland, door industrieel kapitalisme en handel tot rijkdom gekomen, gevoelde zich reeds krachtig genoeg om de macht van den absoluten vorst te breken. In die worsteling tusschen de machten van het verleden en de toekomst heeft Willem van Oranje zijn taak vervuld, en de glans der overwinning, door het burgerdom behaald, straalt uit over zijne nagedachtenis.

Is het nu niet weerzinwekkend, dat de lof van een held, die zijn roem aan de revolutie der bourgeoisie ontleent, wordt verkondigd door eenen nog half absoluten vorst? De leider der eerste revolutie, die de burgerklasse heeft doorstreden, gevierd door den monarch van een land, dat zich de burgerlijke vrijheden, nog niet eens heeft weten te veroveren!

De keizer haalde voor deze feestelijke gelegenheid de eerste twee regelen aan uit het Wilhelmuslied van Marnix van St. Aldegonde. Marnix van St. Aldegonde, geciteerd door den vorst, die alleen zijne positie kan handhaven als evenwicht tusschen het pruisische jonkerdom en de laffe Duitsche bourgeoisie!

Marnix van St. Aldegonde heeft met striemende zweepselag het Nederlandsche Jonkerdom van zijne dagen gegeeseld. Hij roept hun toe, dat zij hunne ondergaande maatschappelijke positie nog slechts kunnen redden, door onophoudelijk roof te plegen op de massa der bevolking, dat zij een beletsel der vooruitgang geworden zijn.

„Zij willen vrede met den koning”, zeker, maar deze dient hun dan ook de bevolking ter plundering over te leveren.

Is dat alles niet, tot op den laatsten letter, toepasselijk op het Pruisische Jonkerdom? Kan zich dat anders handhaven, dan door de schandelijkste uitplundering der geheele bevolking, door invoerrechten op de allernoodigste levensmiddelen? Zeker „Hoch der Kaiser!” zoolang de broodwoeker gehandhaafd blijft, maar de vorstentrouw zou ook zeer spoedig geweken zijn, als de massa-plundering niet meer werd toegestaan.

En wat zei de dichter van het Wilhelmus over de bourgeoisie zijner dagen, hij, haar dichter en theoreticus? Hij zag in de klasse, waaraan hij al zijne talenten en krachten gewijd heeft, voor wie hij zijne eigen klasse verliet, omdat de burgerij de vooruitgang vertegenwoordigde, toch reeds eene eigenaardige tegenstrijdigheid. Hij moest erkennen, dat de burgerlijke vrijheid in de leden der bourgeoisie „nu eens stoutmoedige verdedigers, dan weer geldzuchtige verraders” vindt. Reeds gold het voor de nog zoo krachtige Nederlandsche burgerklasse der zestiende eeuw, dat zij haar eigen idealen wegwerpt, als hare meerwaarde één oogenblik in gevaar komt.

De leden der Duitsche bourgeoisie, die later tot ontwikkeling kwam, hebben het nog nooit verder kunnen brengen dan tot „geldzuchtige verraders” der burgerlijke idealen. De Nederlandsche bourgeoisie der zestiende eeuw sloeg de schrik om het hart, toen het ruwe, onbewuste proletariaat wat al te revolutionair terwille der burgerklasse zelve oprad; de Duitsche burgerij vlucht angstig weg in de armen der reactie uit vrees voor de steeds meer en meer bewust wordende arbeidersklasse.

Heeft nu werkelijk Wilhem II, heerschende krachtens het overleefde jonkerdom en de lamendigheid der bourgeoisie, het recht de verheerlijker van Willem van Oranje te zijn? Is het niet een hoon, dat de revolutionaire strijdzang van Marnix van St. Aldegonde een zijner „lievelingsliederen” is?

Pruisen's koning sprak van de gewelddadige heerschappij van een Alva. Zeker, Alva was niet erg zachtzinnig, maar heeft hij ooit de kinderen der Geuzen

gelast, op hunne vaders en broeders te schieten? In geen geval was hij wreeder, dan zeker keizer, die zijnen soldaten, die op eene expeditie uittrokken, als afscheidswoord toeriep: „Spaart vrouw noch kind!”

Het waren de Nederlandsche proletariërs, die door hun alles tartende onverschrokkenheid de vrijheid voor de bourgeoisie bevochten en eeuwenlange roem voor de nagedachtenis van Willem van Oranje. Von Bülow, Wilhelms trouwe dienaar, sprak van de Russische revolutionairen als van bedelaars, van „Schnorrer”. Welnu, het waren ook dergelijke „Schnorrer”, die de Nederlandsche burgerlijke revolutie het krachtigst doorstreden, het waren, om eene uitdrukking uit die dagen te gebruiken, „meest vreemde gezellen, die in knaapschap werkten, die nauwelijks een kous aan het been en een schoen aan de voet hadden, die deugd.”

Thans werkt het proletariaat aan eigen bevrijding overal ter wereld, en wel het krachtigst in het land van den Duitschen keizer, den nakomeling uit het huis van Oranje. Het heeft nog steeds denzelfden heldenmoed maar het gaat thans niet meer zijne krachten en leven geven voor het klassebelang zijner onderdrukkers.

Moet het zijn leven geven, het zal zijn voor zijn eigen geluk.

Zoo zijn de tijden veranderd, van Wilhelmus tot Wilhelm.

S. d. W.

Berlijnsche brieven.

VII. De Pruisische verkiezingen.

De verkiezingen voor den Pruisischen landdag zijn nu in volen gang. Men kan al wel zien, dat in hoofdzaak de samenstelling der partijen onveranderd zal zijn. De eenige betekenisvolle wijziging, die mogelijk is, is, dat er een paar sociaaldemokraten in komen. Met zekerheid is dat nog niet te zeggen; er zijn een 5-tal districten (2 in Noord Berlijn, verder Rixdorf-Schöneberg, Altona en Hannover-Linden), waar eenige kans is voor onze partij, om trots alle listen, streken en willekeurigheden der machthebbers de overwinning te behalen. Over die willekeurigheden zou een boek vol te schrijven zijn; terwijl de openbare stemming en het drieklassenstelsel op zichzelf al voldoende zijn, er een paskwil van te maken, stellen zich alle regeringsorganen, ambtenaren enz. openlijk in dienst der conservatieven; burgemeesters trachten door met de wet strijdige vaststelling der kiezerslijsten de arbeiders uit de 2de klasse te weren; en vaak zijn zeer krachtige protesten noodig, om dit tegen te gaan. Ook de samenkoppeling van de arbeiders voorstad Rixdorf met de bourgeois voorstad Schöneberg is zulk een strek, om de sociaaldemokraten er uit te houden. Natuurlijk kunnen wij onder dit stelsel nooit meer dan een paar zetels krijgen; de strijd voor het algemeen kiesrecht moet dus krachtig doorgezet worden, en voor dezen strijd zal het een groote winst zijn, als de stem der onrechtvaardige arbeidersmassa ook in het Pruisische Parlement zelf gehoord wordt.

Het andere belangrijke resultaat van deze verkiezingen is er nu al: het volkomen bankroet van het liberalisme. Dit beteekent echter tegelijk een geweldige blamage voor het revisionisme. Die lui van de echt „praktische” politiek, die uit pure wetenschappelijkheid van de „dogma's” van Marx niets willen weten hebben een onwankelbaar dogmatisch geloof in de burgerlijke democratie en haar toekomst. Er was in de praktijk wel niets van te zien;

FEUILLETON.

Het Historisch Materialisme voor arbeiders verklaard. door H. GORTER.

10

De zedewet is van dierlijken oorsprong, zij was al in den mensch toen hij nog slechts een hordedier was, zij is oeroud, zij heeft zoolang de mensch een maatschappelijk wezen is, dat wil dus zeggen, zoolang hij bestaat, in den mensch geleefd.

Alleen door elkaar te helpen hebben de menschen de natuur kunnen overwinnen. Aan dien zedelijken drang, tot helpen aan de zedewet, aan de sociale driften hebben de menschen dus alles te danken.

Van hun oorsprong af sprak de zedewet in hen.

„Vandaar dus ook haar geheimzinnige aard, het mysterieuze van deze stem in ons, die met geen uiterlijke reden, geen zichtbaar eigenbelang samenhangt. Zeker een geheimzinnige drang, maar niet geheimzinniger dan de geslachtsliefde, de moederliefde, de drang tot zelfbehoud, de eigen beweging, het wezen van het organisme in het geheel en zoovele andere dingen, die niemand als producten eener bovenzinnelijke wereld zal aanzien.

Omdat de zedewet een dierlijke drift is, gelijkwaardig aan de driften van het zelfbehoud en de voortplanting, vandaar haar spontane drang, dien wij (evenals van die andere driften) zonder beraad gehoorzamen; vandaar onze dadelijke beslissing in afzonderlijke gevallen; of een daad kwaad of goed, deugdzaam of ondeugdzaam is; vandaar de beslistheid en de energie van ons zedelijk oordeel en vandaar de moeilijkheid

integendeel. De vrijzinnige partijen zonken aldoor dieper in 't moeras der politiek, toonden hun innerlijk-reactionaire gezindheid steeds sterker in allerlei beperkingen van rechten en volksoorlogen. Maar dat hinderde niet; wie niet als zij van de democratie dezer vrijzinnigen veel verwachtte, was door Marxistische dogma's beneveld*) Van het begin van het jaar af hebben zij er in hun tijdschrift, de „Monatshefte,” een stelselmatige campagne voor gevoerd, dat onze partij overal de vrijzinnigen er in zou helpen. Ook de redactie van „Het Volk” heeft dat haar vrienden nagepraat, en in blijkbare onkunde van de Duitsche toestanden, het standpunt der Duitsche partij bekritiseerd. De redacteur der Monatshefte Bloch, schreef zelfs: de hoofdslag in den strijd om het algemeen kiesrecht wordt bij de verkiezingen geslagen; lukt het dan niet, om een meerderheid van kiesrechtvoorstanders er in te krijgen, dan is de kans voor langen tijd verkeken. Dat is natuurlijk zuiver-parlementair gedacht, en daarom geheel misgedacht; het ziet geheel de veelvuldige ervaring voorbij, dat door demonstraties en door druk van buiten, de stemming in de parlementen snel omsloeg.

Met die kiesrechtvoorstanders bedoelde Bloch de vrijzinnige bloklied, die zichzelf altijd nog voorstanders van algemeen kiesrecht noemen. Nu was de geneigdheid in onze partij niet heel groot, deze reactionaire kiesrecht-huichelaars aan zetels te helpen. Toch liet het partijbestuur in zijn oproep de mogelijkheid open, waar de gelegenheid gunstig leek, met deze partij samen te gaan en elkaars kandidaten over en weer te steunen. Maar wat bleek? Overal waar het van onze zijde aangeboden werd, wezen de vrijzinnigen het van de hand, hadden reeds een kiesbondgenootschap met de conservatieve jonkers klaar, en lieten zelfs (in Breslau) aan dezen alle mandaten over, liever dan samen met ons de zetels te deelen. Zóó benauwd waren zij, dat er een sociaaldemokraat in den landdag zou komen.

Zoals altijd, wanneer een partij met een democratisch manteltje steeds meer in de praktijk den reactionairen kant opgaat, scheidde zich hier een groepje demokraten af, dat 't ernstig met het programma meent. De massa der vrijzinnige kiezers, op wie de reactionaire fractie steunt, behoort tot den middenstand, die door de ontwikkeling der arbeidersbeweging steeds reactionairder wordt, verder het geldkapitaal, vooral het joodsche, en enkele groepen grootkapitalisten, die bij de handelsvrijheid belang hebben. De blokpolitiek past hun allen best. Daarentegen is het de nieuwe middenstand, beambten en intellectueelen, vooral in Berlijn, die van de arbeidersbeweging geen hinder hebben en als ontwikkelde ideologen de oude mooie slagwoorden voor ernst nemen, die achter de leiders der afgescheiden demokraten Barth, Gerlach en Breitscheid staan. Zij kritiseren de blokpolitiek niet minder scherp dan wij worden, waar zij van ons kante uit de stemmen komen — hoeveel zij achter zich hebben, moet nog blijken — natuurlijk door ons gesteund, en steunen ons. Zij zijn eenigszins met onze vrijzinnig-demokraten te vergelijken uit den tijd, toen deze pas opkwamen. Of het hun later net zal gaan als dezen, wanneer blijkt, dat ook zij niet meer dan een paar flinke

*) Tusschen twee haakjes zij hier opgemerkt, dat de opvatting, dat alle burgerlijke partijen één reactionaire massa vormen, heelemaal geen „Marxistische” leer is. Marx bestreed deze leer altijd als in 't algemeen onjuist. Lassalle verdedigde haar, en de Duitsche praktijk leerde telkens, trots Marx' goede verwachtingen, haar juistheid. In 't algemeen is het onjuist, dat alles, wat de Duitsche partij doet, een toepassing van Marxistische leeringen zou zijn. Het groeit net als overal uit de praktijk op, die daar net zoo goed als elders, soms juist, en soms ook wel mis leidt.

het te argumenteeren, wanneer het verstand begint de daden te ontleden en naar hunnen grond te vragen.”

Wij zien nu ook duidelijk, wat het gevoel van plicht, wat het geweten is. Het is de stem der sociale driften die ons roept. Soms klinkt dan tegelijkertijd de stem van de drift tot zelfbehoud of die der voortplanting, en dan gebeurt het vaak, dat deze laatste in strijd zijn met de stem der sociale drift. Zijn voortplantingsdrift en drift tot zelfbehoud dan na eenigen tijd tot zwijgen gekomen, doordat aan hen is voldaan, dan klinkt de sociale drift dikwijls nog door, maar nu als *berouw*.

„Niets verkeerder dan in het geweten de stem van vrees voor de makers, hun opinie, of nog wel voor hun fysieken dwang te zien. Het geweten werkt ook, wij zeiden het reeds, in betrekking tot handelingen, die niemand te weten komt, zelfs na daden, die aan de omgeving lofwaardig toeschijnen, ja, het kan werken als afschuw voor daden, die men uit vrees voor de kameraden en hun „publieke opinie” ondernomen heeft.

De publieke opinie, lof en smaad zijn zeker zeer sterke factoren. Maar dat zij werken, onderstelt reeds eene bepaalde sociale drift, de eerezucht; zij kunnen de sociale driften niet teweeg brengen.”

Zoo ziet men hoe eenvoudig dit schijnbaar zoo wonderbaarlijke gebied van den geest, de hoogste geboden der zedelijkheid bevattend, kan worden verklaard, hoe verkeerd het is, daarvoor naar het bovenzinnelijke te gaan, hoe duidelijk de oorzaken der zedelijkheid in ons eigen menschelek, dierlijk, aardsch leven liggen.

Dit is dus het *wezen* der zedelijkheid; het inzicht hierin danken wij aan Darwin. Maar hoe komt het,

officieren zonder veel manschappen vormen, kan ons voorloopig minder schelen.

Dat de vrijzinnige partijen het A. K. nog in naam handhaven, komt door de behoefte om de kleine arbeidersgroepen, die nog aan hen gelooven, vast te houden. Doch deze beginnen door de blokpolitiek al oproerig te worden. Dat is dan de natuurlijke vrucht der politieke ontwikkeling: de ontwikkeling der arbeidersbeweging — vooral der vakbeweging — drijft de oude burgerlijke democratie naar de reaktie; dit stoot haar laatste nog getrouwe arbeiders af; de klassenscheiding wordt scherper, zuiverder en dieper.

Nog eens de Fransche gemeenteraadsverkiezingen.

Er is reden om nog eens terug te komen op de Fransche verkiezingen van 3 en 10 Mei. Waarom? Wilt de politieke beteekenis van die dagen moeilijk kan worden overschat en gelegenheid biedt eenige uiterst belangrijke dingen nog weer eens te constateeren en de puntjes op de i te zetten.

Het groote gewicht van deze verkiezingen ligt in de eerste plaats in het resultaat: de verscherping van den klassenstrijd, de nederlaag der radicale frascologie, maar niet minder hierin, dat zij weer eens, voor de zooveelste maal, de juistheid der Marxistische, der historisch matelialistische zienswijze en taktiek hebben aangetoond.

Men weet, dat de meerderheid der Fransche Partij nog steeds niet de Marxistische theorie en taktiek aanhangt. Op de congressen van Limoges en Nancy bleken de Marxisten bij alle belangrijke kwesties, bij het militarisme, de verhouding van partij en vakbeweging als voornaamste, de minderheid, zij 't dan ook een sterke, goed aaneengesloten, gelijkgezinde en vooral organisatorisch aan de spits staande minderheid. De wijze, waarop de Partij tot stand is gekomen (geunifieerd) maakte dit trouwens onvermijdelijk.

De Fransche Partij, wel verre van bewust de Marxistische taktiek te volgen, hoe zou dit mogelijk zijn met een meerderheid, uit syndicalistisch gezinden enerzijds, reformisten en opportunisten anderszijds bestaande? — is dan ook door het radico-socialistische bewind van Clémenceau-Briand veel meer buiten de republikeinsche, de Bloc-gemeenschap gedrongen, dan dat zij uit eigen beweging de onverzoonlijke tegenstelling „de radicale” Republiek op den voorgrond heeft gesteld. Voor Jaurès en de met hem gelijk gezinden, die reeds daarom in de Fransche Partij een rol spelen, nog grooter dan hun persoonlijke beteekenis alleen hun zou hebben doen ten deel vallen, wyl Jaurès de leider is van het eenige socialistische dagblad in geheel Frankrijk, was de houding, waartoe het Clémenceau-bewind met zijn massa van regerings-Mamelukken hen dwong, een pis-aller, geenszins een door eigen keuze en theoretisch inzicht bepaalde.

En wanneer wij nu zoeken naar de oorzaken, waardoor het Clémenceau-bewind er toe is overgegaan, steeds brutaler toe is overgegaan, de Fransche socialisten buiten de republikeinsche gemeenschap te

dat die groote deugden zoo veranderlijk zijn, bij verschillende volken, in verschillende tijden? Hoe is de werking dier sociale driften telkens zoo anders?

Dat heeft Darwin niet onderzocht. Het begrip daarvan hebben wij vooral aan Marx te danken.

Het is Marx geweest, die de voornaamste oorzaken van de *verandering* in de werkingen der sociale driften heeft opgespoord, voor de eeuwen der geschreven geschiedenis, voor den tijd van het privaatsbezit, voor den tijd der warenproductie.

Marx heeft aangetoond, dat door het privaatsbezit (dat zelf weer een product is van de ontwikkeling der techniek, van de groeiende arbeidsverdeling, waardoor handwerken zich losmaakten van den landbouw) klassen zijn ontstaan, bezittende en niet bezittende, wier leden met elkaar, van hun oorsprong af tot op den huidige dag, een *strijd* voeren om de producten en de productiemiddelen. Marx heeft aangetoond, dat uit de zich steeds verder ontwikkelende techniek een zich steeds verder ontwikkelende *strijd* voortkomt. Hij heeft daarmee aangewezen de voor den modernen tijd grootste oorzaak van de veranderingen in de werking der zedelijke geboden.

Want — ten eerste ontstaat tusschen de privaatsbezitters, ook al behooren zij tot de zelfde klasse, de concurrentiestrijd. En deze werkt moordend op het hoogste zedelijk gebod, dat zegt; dat men elkander bijstaan, ja zich voor een ander opofferen moet. Dat gebod wordt in een maatschappij, die op concurrentie berust, een doode letter. Het wordt in eene dergelijke maatschappij een abstracte leer, met een niet aardschen doch slechts hemelschen oorsprong, die schitterend mooi is maar niet wordt toegepast, een leer eigenlijk

sluiten, dan vinden wij als allervoornaamste, de versterking van de economische actie der Fransche arbeiders en van het anti-militarisme. De Fransche bourgeoisie, maar vooral de klein-burgerlijke massa's zijn door die beide „directe” klasse-bewegingen van het Fransche proletariaat tot den staat van socialistenkolder gebracht, waarin ze nu verkeeren en waarvan deze verkiezingen de uitdrukking zijn geweest.

Wij willen volstrekt niet zeggen, dat de economische actie der Fransche arbeiders in de twee jaar, verlopen sinds de algemeene verkiezingen van 1906, waaraan de sensationele 1-Meidag van dat jaar voorafging, innerlijk zooveel sterker is geworden, hoewel het ons voorkomt, dat in de kringen onzer vakvereenigingsmannen die in dezen natuurlijk geheel door een Duitsche bril zien, de Fransche vakbeweging wordt onderschat, maar een feit is het, niet te loochenen valt, dat de syndicalistische actie, samengaande met de anti-militaristische actie in en buiten de socialistische Partij, op de burgerlijke en klein-burgerlijke massa's in Frankrijk en in Parijs de strooming tegen het socialisme heeft verwekt, waarop Clémenceau en kornuiten zich eenvoudig behoefden te laten drijven.

En men moet hierbij goed in 't oog houden, dat de publieke opinie der philisters en bourgeois — zeer terecht trouwens — bij deze anti-socialistische gevoelens de nuances in de arbeidersbeweging eenvoudig over 't hoofd ziet. Voor de burgerlijke pers van alle kleur, van den deftigen groot-burgerlijken en liberalen Temps af tot de klein-burgerlijke stuiversbladen van radicale of nationalistische verf toe, zijn de mannen van de Arbeidsconfederatie, Hervé, Jaurès, de „anarchisten”, syndicalisten, anti-militaristen, reformisten en opportunisten één pot nat, één pot ook met de Marxisten, die tegenstanders zijn van de door de meerderheid der Fransche Partij aanvaarde anti-militaristische taktiek (de utopistische „opstand” in geval van oorlog).

Zoo is dan, door de klasse-actie der proletariërs zelf, want de arbeiders zelf zijn het, die Confederatie en Partij gedreven hebben tot roeriger economische actie en scherper anti-militarisme, de *daadwerkelijke*, zoo dan nog niet de theoretische eenheid der Fransche arbeidersbeweging in de twee laatste jaren een enorm stuk nader tot haar doel gekomen, tot de algeheele, ook organisatorische en theoretische eenheid, tot de eenheid in denken en doen te zamen.

Wat de Marxisten reeds sinds jaren hebben voorgezegt, omdat zij door hun theoretisch inzicht wisten, dat het komen moest: het Fransche proletariaat is, zoodra het werkelijk eenigszins sterk begon te worden, in onverzoenlijken strijd met alle groepen der bourgeoisie geraakt. De tijd, toen het zoo zwak was — organisatorisch en actief — dat het zich door de bourgeoisie voor een deel liet spannen voor haar zegekar, de tijd van het ministerialisme, de Bloc-politiek, van de reformistische verwachtingen, daarop gebouwd, die tijd is achter den rug door de versterking van de proletarische actie.

Zelfs in een land, waar de economische constellatie betrekkelijk zoo ongunstig is voor een krachtig-geor-

alleen voor Zondags als de handel en de fabriek toch stil staat, de kerk alleen open is. Het is niet mogelijk tegelijk elkaar de markt, de betrekking, den arbeid in concurrentie te ontnemen, en tegelijk te gehoorzamen aan de innerlijke stem, die ons van uit den oertijd toefluistert met onzen medemens testaan, omdat twee sterker zijn dan een. Het is onmogelijk; elke leer, die zegt, dat het kan of moet, komt tot huichelarij.

In zijn analyse der waren, der kapitaalproductie heeft Marx blootgelegd, hoe het karakter dier menschen, die onafhankelijk van elkaar hun product als waar produceeren, noodzakelijk moet worden. Elkaar vijandig, van elkaar vervreemd, niet meer in een verhouding van menschen tot elkaar, maar als dingen, als stukken linnen, balen koffie, tonnen erts, hoopen geld, zoo heeft hij de wezenlijke verhouding der menschen tot elkaar laten zien, de feitelijke, niet die alleen in de fantasie der dichters of in de preeken der priesters bestaat.

Maar ten tweede heeft de ontwikkeling der techniek en de arbeidsverdeling groepen van menschen geschapen, wier leden, hoewel onder elkaar vaak in concurrentiestrijd, toch tegenover andere groepen dezelfde belangen hebben, met andere woorden de maatschappelijke klassen. Grondbezitters hebben dezelfde belangen tegenover industrieelen en vice versa, ondernemers tegenover arbeiders. Zij mogen elkaar afbreuk doen op de markt, in den strijd voor invoerrechten op graan hebben alle leden der eerstgenoemde klasse één belang, in den strijd voor beschermende rechten op industrieproducten die der tweede, in den strijd tegen goede arbeids wetten die der derde klasse.

De klassestrijd vermoordt dus ook een goed deel der

ganiseerde arbeidersbeweging, komt de tijd, waarop de arbeiders, letterlijk of zij willen of niet, vaak tegen den wil en de wenschen der leiders in, als klasse, als geheel, als eenheid, komen te staan tegenover heel de massa der bezitters, tegenover alle burgerlijke klassen.

De Marxisten zien in deze ontwikkeling, die zij onvermijdelijk wisten, een noodzakelijken niet alleen, doch ook een gewenschten toestand. Gewenscht, omdat niets beter in staat is, het klassebewustzijn der arbeiders te scherpen, het socialisme dieper te doen indringen, de massa's in den strijd te betrekken. De reformisten echter, zij, die als Jaurès, als de meerderheid der Nederlandsche Partij, dit onvermijdelijk proces zoeken te vertragen, zoolang het eenigszins mogelijk is, aanvaarden den nieuwen toestand als een onvermijdelijkheid, meer niet.

Jaurès schrijft in de Humanité over den politieken toestand, nadat hij geconstateerd heeft, dat de republikeinse „discipline” — dwz. de politiek, die uitging van de revisionistische gedachte, als zou er een democratie zijn, welke de klassen samenvoegde — dood is en het zeer de vraag is of zij zal herleven, de schuld voor dit verschijnsel in de eerste plaats toe aan Clémenceau. Dit is de speciaal Jaurès'sche ideologische opvatting van de maatschappelijke verschijnselen. Maar dan gaat hij voort:

„Doch ik haast mij, met de Débats (een conservatief orgaan der groote bourgeoisie) te erkennen, dat de radicale burgerlijke democratie door diepergaande kwesties, kwesties van fiscalen en socialen aard, naar rechts is gaan neigen. De Débats merken zeer terecht op, dat de meeste radicalen aan de progressisten (conservatieven) de voorkeur hebben gegeven boven de collectivisten bij de herstemmingen, om te ontsnappen aan een nauwgezette toepassing der zondagsrust, aan de dreigende inkomstenbelasting en ten einde het vraagstuk der ouderdomspensioenering te ontgaan of tot het belachelijke te doen inkrimpen. . . .

Die eenzaamheid waartoe de socialistische Partij nu veroordeeld is, ten minste voor vrij langen tijd, verschrikt mij niet, indien de Partij de juiste les uit deze gebeurtenissen weet te trekken. Indien alle partijen zich tegen het socialisme verbinden, openlijk of heimelijk, ten einde te ontkomen aan de onmiddellijke hervormingen van een toch wel zeer beperkt program, dan is dat toch wel omdat die hervormingen een serieuze waarde hebben. Dan moet de Partij bijgevolg ook zich dubbel inspannen om aan de arbeiders en kleine boerenmassa's die eerst noodige hervormingen te doen kennen.”

Tot zoover Jaurès.

Elke Marxist zal het met de les, die Jaurès uit deze verkiezingen trekt, eens zijn. Het groote verschil is slechts, dat Jaurès en zijn vrienden jaren geleden niet zagen, wat nu werkelijkheid begint te worden en wat toen den Marxisten reeds duidelijk was, en dat de Partij, door hen van 't juiste spoor geleid, jaren van verwarring, verzwakking en tweespalt heeft moeten doormaken, dat de socialistische beweging jaren lang is opgehouden door de verkeerde taktiek, der reformisten en revisionisten, opportunisten, enz. Dat Jaurès

zedelijkheid, want het zedelijk gebod kan niet gelden tegenover de klasse, die de onze tracht te vernietigen of krachteloos te maken, en ook die klasse kan tegen de onze niet zelfopofferend of trouw gevoelen. Alleen binnen de klasse kan nog van eenig zedelijk gebod sprake zijn, tegenover de andere klasse geldt het hoogste zedelijk gebod evenmin als tegenover den vijand. Zoo min als men in den oorlog er aan denkt zich voor den vijand op te offeren, zoo weinig denkt men er aan den tegenstander der klasse, als klassetegenstander, bij te staan. Evenals bij sommige dieren het zedelijk gebod slechts geldt tegenover de leden derzelfde kudde, evenals het bij de oude stammen der menschen slechts gold voor de stamgenooten, zoo in de klassemaatschappij slechts tegenover de klassegenooten en dan nog alleen zoover als de concurrentie toelaat.

Door den technischen vooruitgang, door de ophooping aan de eene zijde van reusachtige rijkdommen, aan den anderen kant van drommen bezitlooze proletariërs wordt in onzen tijd de klassestrijd tusschen bezitters en niet-bezitters, kapitalisten en arbeiders steeds scherper en heftiger. Er is dus in onze dagen hoe langer zoo minder sprake van toepassing der hoogste zedelijkheid tusschen de klassen onderling. Integendeel, de andere groote driften, die van zelfbehoud en van zorg voor de nakomelingschap hebben nu in de klassen over de oude sociale deugden ver de overhand. Het is het instinct van zelfbehoud, dat de kapitalistische klassen al scherper en scherper het noodige doet weigeren aan de arbeiders. Zij gevoelen, dat zij alles zullen moeten overgeven binnen niet meer al te langen tijd, al hun bezit, al hun macht, en uit vrees één stap op dien weg te doen, worden zij steeds onwilliger ook maar iets te

en zijn vrienden de Partij konden doen dwalen, lag natuurlijk aan de historische omstandigheden, waaronder het socialisme onder de derde Republiek weer is opgegroeid. Maar het is niet te min, als waarschuwing, van het hoogste gewicht, dit feit te constateeren en de les uit deze geschiedenis te trekken. Jaurès en de zijnen staan nog steeds bloot aan nieuwe dwalingen, maar de Fransche beweging is door de kracht der omstandigheden nu weer op den rechten weg.

v. R.

Brieven uit België.

II. Over verkiezingen.

Is 't hier in gewone tijden, met wat de principiële socialistische propaganda betreft, een „dooie boel”, zooals een hollandsche partijgenoot het eens uitdrukte; als de verkiezingen naderen, dan is alles als bij tooverlag veranderd, dan zet onze partij hier haar beste beentje voor. Dan trekken de verschillende muziekkorpsen onzer partij, van Brussel en voorsteden, avond op avond, met volle gerommel (zooals we dat hier noemen) de arbeiderswijken door, om te doen hooren dat onze partij nog altijd bestaat, dat ze nog altijd springlevend is. Dan wordt in de verkiezingsvergaderingen aan de arbeiders, op zoo bevattelijk mogelijke wijze, uiteengezet waarom ze eigenlijk hun stem op de „socialisten” moeten uitbrengen. Eén van de meest gangbare argumenten, die dan moeten dienen om de superioriteit der „socialisten” aan te toonen, en dat zeker niet het minst principiële was dat we te hooren kregen, is wel dit:

Ziet vrienden, „Liberaal” is blauw, dat is water, en „Sociaal” is rood, dat is wijn, zorgt dus dat er zooveel mogelijk wijn komt in het water.

Echter niet alleen door vergaderingen, ook op andere wijze trachte onze partij de verkiezingsstijd uit te buiten, ten gunste, nu ja . . . ten gunste van het doel „de overwerping van het klerikaal ministerie.”

Groote platen, waarop de verkiezingsstrijd in beeld was gebracht en waarop tot niet geringe ontsteltenis der „Klerikalen”, onze partijgenoot Vandervelde het klerikaal ministerie omverkegelde, kon men bij de laatste verkiezingen voor ons Parlement, op vele plaatsen in de stad bewonderen. De „klerikalen” waren bij die gelegenheid zoo gedrochtelijk afgebeeld, dat men hen alleen aan hun armen, die ze vol ontzetting in de hoogte sloegen, als menschelijke wezens kon herkennen; ware dat niet het geval, men zou hen aan hunne ooren te zien voor muilezels houden; hetwelk een schrill contrast vormde met den liberalen leider, die als een verstandig en goedhartig mensch was afgebeeld. Enfin, zooals het van bondgenooten past.

We zouden zoo nog kunnen voortgaan, we zouden u nog kunnen laten genieten van he-prachtige schouwspel, vertoond bij de laatste gemeente-verkiezingen, waarbij men de veel op menschen gelijkende klerikalen op een schuif-af naar beneden zag komen rollen, terwijl het antiklerikaal kartel van „Liberalen” en „Socialisten” zich op het stadhuis daarin verlustigde. We zullen het hier echter bij laten. Het was ons maar te doen om een kleine schets te geven over de wijze zooals hier de verkiezingsstrijd gevoerd wordt.

Het is echter verkeerd om te meenen, zooals, dat

geven. En geen liefde voor den naaste voelt de arbeider tegenover den kapitalist, want de driften van zelfbehoud en liefde voor het kroost drijven hem aan om den kapitalist, als kapitalist, ten onder te brengen en zoo voor zijn kinderen een heerlijke gelukkige toekomst te veroveren.

Het is zoover gekomen met de ontwikkeling der techniek, met den maatschappelijken rijkdom, met de arbeidsverdeling, de bezittende en de niet-bezittende klassen zijn zóo ver van elkaar gescheiden, dat de klassestrijd de voornaamste, algemeenste, duurzaamste vorm van den strijd om het bestaan der individuen in de maatschappij geworden is.

Met de toenemende concurrentie is ons sociaal gevoel, ons gevoel tegenover de medeleden onzer maatschappij, d. w. z. onze zedelijkheid, in kracht afgenomen. Met den klassestrijd is ons sociaal gevoel tegenover de leden van andere klassen, d. w. z. onze zedelijkheid tegenover hen, insgelijks verminderd; maar des te krachtiger geworden tegenover de leden onzer eigen klasse.

Ja, zoover is het met den klassestrijd reeds gekomen, dat het welzijn hunner klasse voor de leden der belangrijkste klassen gelijk is geworden aan het algemeen welzijn, aan het welzijn der geheele maatschappij. Ter wille van het geheel steunt men alleen de klassegenooten en trekt tegen de vreemde klasse vastberaden ten strijd.

Is dus het *wezen* der hoogste zedelijkheid in onzelf-zuchtigheid, dapperheid, trouw, tucht, waarheids-liefde, rechtvaardigheid, en zucht naar lof en eer der menschen gelegen, de *werking* dezer deugden of driften wordt aldoor door gewijzigd. Gewijzigd door eigendom, oorlog, concurrentie en klassestrijd.

hier vrijwel algemeen het geval is, dat als de „klerikalen” zoo nu en dan een paar zetels verliezen, dat dit dan te danken is aan de antiklerikale „kartelpolitiek”. Neen, niet de kartelpolitiek is daarvan de oorzaak, maar het feit, dat de klassentegenstellingen steeds grooter worden, waardoor de industriële arbeiders meer en meer beginnen in te zien, dat ze in de klerikale partij niet thuis behooren. Maar de mogelijkheid bestaat, dat dank zij de verkeerde tactiek onzer partij, er vele industriële arbeiders zullen zijn, die nu weer voor jaren als hulp troepen voor de „Liberalen” dienst zullen doen, omdat onze partij niet genoeg dat op den voorgrond stelt, wat ons met de burgerlijke partijen verdeelt.

Dat deze verkeerde tactiek in een industrieel land als België zoo lang stand houdt, heeft o.i. ook organisatorische oorzaken, waarop we in een later artikel eens terug zullen komen.

Antwoord aan S. K. Bakker.

(Ingezonden).

Mag ik van u, geachte *Tribune*-redactie een plaatsje in uw weekblad om aan te tonen een diepgewortelde en onheilspellend voortwoekerende misvatting in vele hoofden van partijgenooten, nu eens zeer duidelijk aan het licht gekomen in ons dagblad *Het Volk* No. 2485 Tweede Blad in een artikel: „De partij en de godsdienst” van partijgenoot S. K. Bakker?

S. K. B. pakt direct ons program aan, geeft volgens zijn inzicht een korte samenvatting van den inhoud (1ste kolom 4de al. v.b.), onderscheidt daarna „algemeene beginselen” en „bijzondere toepassing” (2de kolom 1ste al.). Hij schrijft: „de Partij eischt instemming met algemeene beginselen,” maar „met datgene wat buiten het gebied dezer algemeene beginselen ligt bemoeit de Partij zich als zoodanig niet.” Tot datgene wat buiten het gebied dezer beginselen ligt rekent schrijver „de vraag of de loop der geschiedenis altijd bepaald werd door een reeks van klassenstrijden, daar tot de beantwoording van deze vraag slechts de historicus bevoegd is, en de partij natuurlijk niet pretendeeren wil, een juist inzicht bv. in de oeconomische verhoudingen tijdens den Romeinschen keizertijd te hebben.”

Nu is het waar dat de deur ter toelating tot de partij zoo wijd mogelijk is. We lezen in art. 5 van onze statuten: „de afdelingen laten ieder toe tot het lidmaatschap die den wensch tot toetreding aan haar kenbaar maakt en 18 jaar oud is”. Niet noodig is, zooals S. K. Bakker (1ste kolom 6de al. v. b.) schrijft, dat het programma der partij wordt onderschreven. Het beginselprogramma als z'n overtuiging te erkennen wordt niet geëischt. We mogen evenwel, daar de partij toch een programma met beginselverklaring bezit, in genoemd artikel 5 tusschen de regels lezen, dat alleen van hen, die van te voren zich de beginselen in het programma weergegeven, hebben eigen gemaakt, of zij die wenschen zich in de partij tot het inzicht in die beginselen te laten opvoeden, verwacht wordt dat zij tot toetreding in onze partij zullen overgaan. Dat S. K. Bakker nu tot de tweede soort behoort, maar meent tot de eerste soort te behooren, dat hij m. a. w. het beginselprogramma nog niet tot z'n eigendom heeft gemaakt, zal ik aantoonen.

De partij pretendeert niet een juist inzicht te hebben in de oconomische verhoudingen van o. a. den Romeinschen keizertijd. Hiertoe is de historicus alleen bevoegd. Ja dat laatste is waar, maar de partij verlangt toch ook werkelijk van zijn leden eenige historische bevoegdheid. Dit blijkt reeds dadelijk uit de eerste zinsnede van de eerste alinea uit ons beginselprogramma (Art. 2 der Statuten) waar wij lezen: „De ontwikkeling der maatschappij heeft geleid tot de kapitalistische voortbrengingswijze”. Deze zin wijst onmiddellijk naar een diepe en breede gedachtengang, waar-

van S. K. Bakker niet de minste notie heeft. Hier moet het hem, wanneer het hem werkelijk ernst is met ons program, beginnen te duizelen, zooals een jongen die uit onvoorzichtigheid in een fabriek een drijfrem grijpt, zoodat hij een reuzenzwaai mee door de ruimte maakt, want hier wordt immers instemming van hem gevraagd met een *historisch inzicht*, en nog wel van een inzicht in het vóór-kapitalistische tijdvak.

Ziet u wel dat u met uw „waardigheid en hoogheid” (3de kolom 2de al. v. b.) er in loopt? De plaats waar de krachtige stroom van onze beginselverklaring ontspringt wil u maar onmiddellijk privaatzaak maken. Er is dus geen kwestie van dat u zich aan het beginselprogramma vasthoudt, zooals u voorgeeft. Historisch inzicht bezitten is dus geen privaatzaak, maar dat pretendeert de partij krachtens de aanhef en het verdere verloop van zijn beginselverklaring werkelijk te bezitten. Uit het bovenstaande blijkt dit, maar 't blijkt bijna uit ieder woord van ons program. Om maar bij uw korte samenvatting van den inhoud te blijven, — u gebruikt daarin termen „klassenstrijd”, „socialistische maatschappij” en „kapitalistische productiewijze”, u hebt het over „het doel, het privaatbezit der productiemiddelen om te zetten in gemeenschappelijk bezit”. Weet u wel dat deze woorden, die u zoo lichtvaardig uit den mond rollen, alleen voorkomen in de encyclopaedie der materialistische geschiedenisbeschouwing? Weet ge wel dat deze woorden in geen een andere denkwijze zin hebben dan in de historisch-materialistische, of ze moeten van hun betekenis zijn beroofd, gecastreerd?

Laat ze dan in uw Blijde-Wereld-weide naar hartelust grazen. uw gecastreerde klassenstrijd en socialistische productiewijze, gij hebt er alle recht toe, maar tracht niet in ons proletarisch hoofdorgaan binnen te dringen. En dat de Volk-redactie dergelijke artikelen opneemt acht ik een schande; opnieuw wordt de oprichting der *Tribune* er door gewettigd.

Gij ptgn. wilt u wagen aan een bespreking van ons program. Maar is hertoe niet noodig, niet alleen te lezen wat er staat, maar ook na te vorsch hoe het ontstaan is, wat de geschiedenis is geweest van den gedachten-gang in onze beginselverklaring? Ja, niet waar. Welnu, wanneer gij dat inziet, en gij bemerkt dat ook ons program evenals alle socialistische partijprogramma's een historisch materialistische afkomst hebben, ja dat ze zelfs onmogelijk goed te begrijpen zijn wanneer wij ze niet in verband met deze afkomst beschouwen, dan zult ge minder snel u aan dingen wagen waaraan ge u nu gewaagd hebt. Gij staat tegenover het beginselprogramma precies als een Calvinist tegenover den Bijbel. Deze gelooft dat dat boek zonder feilen is en laat in 't geheel niet toe, dat de methode der historische critiek op dit boek wordt toegepast. Want hij weet dat dan de goddelijke wonderbare glans van dat boek zal verdwijnen. Zoo laat gij alle historisch onderzoek naar het ontstaan en de bedoeling van ons program blauw blauw, uit vrees dat uw ideologie zal worden verbroken. Doch weet wel dat meer dan gij over het misbruiken van Gods naam in de partij, de socialist die ons program tot zijn eigendom heeft gemaakt recht heeft verontwaardigd te zijn over uw misbruik van historisch materialistische kritiek. Het historisch materialisme is de steen in de partij (met haar in art. 2 der statuten omschreven beginselverklaring) waarin de godsdienstige wordt *geduld*, maar de partij staat niet ten opzichte van historisch materialisme en godsdienst op gelijke voet. Waar gij deze voorstelling geeft, komt gij in strijd met de feiten. Tracht niet onze parelen en diamanten als banaal steengoed onder de proletariërs aan den man te brengen.

O laten ook onze Hollandsche proletariërs van het socialisme de zuivere smaak proeven, laten zij het met lange teugen drinken zoolang tot zij heel hun trieste heden en verleden, zwakheid en weifelingen vergeten, zoolang tot zij sterk geworden zijn en opgewassen tegen al de moeilijkheden die gepaard gaan met het volbrengen van hun historische heldentaak. J.

van bedrijf, hernieuwing moet plaats hebben, anders is men binnen een paar jaar ten achter, na tien jaar buiten mededinging. De uitbuiting moet dus plaats hebben en zelfs de zachtste, voor de arbeiders beste, maatregelen moeten nog zóó zijn, dat zij per slot van rekening meer werk, meer winst leveren. Wij nemen opzettelijk een patroon, die nog wat voor zijn volk voelt, de meesten zijn niet zoo, bij de meesten wordt het sociaal gevoel door de winstmakerij al vroeg gedood, en zij die de beste maatregelen nemen, doen dit dikwijls nog uit slimheid, uitwelbegrepen eigenbelang, om den arbeider des te vaster te binden aan de fabriek, hem een nog winstgevender slaaf te maken.

Onderstel nu, dat de *klasse* der arbeiders tegen dien patroon en zijnklasse begint te strijden, dat er vakverenigingen komen, stakingen, telkens heftiger eischen van nu dit dan dat, dan verdwijnt langzamerhand alle sociaal gevoel voor dat deel zijner medemenschen die zijn arbeiders zijn, uit den patroon en zijn klasse, dan komt tegenover de arbeiders *klassehaat* in hen, en tegenover de medepatroons (buiten de concurrentie, die blijft doorgaan) *klassemiddeelheid*, waar het den strijd tegen de arbeiders geldt.

En ook dit wijzigt zich, deze geestelijke sfeer wordt anders geladen, naarmate de techniek zich ontwikkelt en daardoor de klassenstrijd heviger wordt.

Onderstel nu, dat die patroon lid wordt van een syndicaat, trust of kartel. Ook dit *moet* hij vaak doen uit zelfbehoud. Dan komt die man als despoot tegenover zijn arbeiders, die bij hem, omdat zijn trust een monopolie heeft, alleen te recht kunnen, en dus geheel van hem afhangen. Die patroon gaat dan met zijn arbeiders doen wat voor het syndicaat noodig is. Is

Ontvangen Boeken.

Het *Mei*-nummer van *De Nieuwe Tijd* is een mooi nummer. Allereerst is er het artikel van *Wibaut* over *Het Congres te Arnhem*, waaraan wij reeds het een en ander ontleenden. — Dan is er een frisch eerste artikel van *G. W. Sannes* over *Algemeen en Organisch Kiesrecht*, dat wij later, als ook de betekenis van het A. K. voor de arbeidersklasse is behandeld, nog wel eens onder de aandacht van onze lezers zullen brengen. — Maar het glanspunt van de aflevering is de breede beschouwing over den Engelschen dichter Shelley, welke *Gorter* levert in zijn *Kritiek op de Litteraire Beweging van 1880 in Holland*. „De socialist, zegt G., heb ik wel eens gedacht, moet van alle burgerlijke dichters Shelley het meest liefhebben, omdat hij aan de Vrijheid, die wij voor de menschen hopen, het dichtst bij is gekomen en omdat hij, als een echte edele revolutionaire bourgeois, die burgerlijke vrijheid voor allen heeft gehoopt.” Vele socialisten, die Shelley kenden, — dat heeft *Gorter* goed gedacht — hebben Shelley wel het meest lief gehad, maar geen socialist nog heeft uiteengezet, zooals *Gorter*, waarom dat zoo zijn moest. Met dit weten kunnen wij den dichter meer dan ooit genieten. — In *Primitief Socialisme* bespreekt *Pannekoek* de achterlijke opvattingen in de brochures van Van Vorst en Dr. Van Leeuwen. Wat de eerste betreft zeker een zeer actueel werk, nu Van Vorst zich op dezelfde achterlijke wijze als in zijn brochure, zoo niet erger, blijft roeren (zie *Het Volk* van 14 Mei). Maar wij zijn het met P. op één punt niet eens, dat nl. de brochure „in achterlijke katholieke streken wel goed werk van eerste opwekking zal kunnen doen.” Wat Van V. goed moge doen door de misstanden onzer maatschappij welsprekend te teekenen in een deel zijner brochure, de brochure *in haar geheel* bederft dit ruimschoots door den voor 't eerst opgewekten arbeiders vooroordeelen omtrent het socialisme in te gieten, die juist in achterlijke streken het moeilijkst te overwinnen zijn. Maar geheel zijn we het met P. eens, wanneer hij van de beschouwing van *Het Volk*, als zou de kritiek op Van Vorst slechts een kabaal over een paar ongelukkig gekozen woorden zijn, o.a. zegt: „Dit geval is weer een typisch staaltje van de vrees voor open klaarheid bij dit blad, dat werkelijke verschillen steeds poogt weg te doezelen.” En van de wereldbeschouwing van Dr. Van Leeuwen zegt P. na een doorwrochte beoordeeling, die elk arbeider behoort te lezen: „Op het congres werd van sommige zijden de ongezoeten kritiek, die het boekje in een paar onzer weekbladen vond, als te scherp en ongepast afgekeurd. Wij moeten, na herhaalde lezing ronduit bekennen, dat deze kritieken eer te zacht dan te scherp waren. Gemeten aan het peil, dat thans in de voorste rijen der partij bereikt is en beoordeeld naar het feit, dat het niet van een onbekend persoon komt, maar van een propagandist, die Dr. voor zijn naam schrijft en van wien arbeiders dus denken kunnen, dat hij er wat van weet, behoort het tot het slechtste, wat in lang in onze literatuur verschenen is.” — *Van der Goes* zet onder den titel *Een Geslacht over klassenstrijd* den door Prof. Burger den Professor zeker verpletterende wijze voort. — De aflevering wordt besloten door een artikel van *Pothuis* over *Het Vakverbond*. Wp.

Korrespondentie. R. te B. — Voor *De Tribune* ongeschikt. Probeer u het eens bij *De Blijde Wereld* of bij *Opwaarts*.

Advertentiën.

Getrouwd:
ERNEST C. J. KUIJPER,
en
PIENA DEENIK.
Amsterdam, 20 Mei 1908.

inkrimping der productie noodig, dan wordt de slaaf werkeloos, komt er uitbreiding van zaken, hij wordt weer in de fabriek geroepen: van zelfopoffering, naastenliefde is geen sprake, de wereldmarkt beslist. Op het oogenblik, dat wij dit schrijven, heeft misschien het ontslag van arbeiders in de grootste massa's plaats dat nog ooit is geschied. Bij honderdduizenden zenden de Amerikaansche trusts hen de straat op. Het sociaal gevoel tegenover die arbeiders leeft niet in de massa dier kapitalisten.

Onderstel nu in de tweede plaats een staatsman, aan wien de kapitalistische klassen hun belangen hebben toevertrouwd in een parlement. Kan die man de hoogste, zoogenaamd eeuwige zedelijkheid tegenover de arbeidende klasse in acht nemen? Neen, zelfs niet als hij zou willen. Want een gebod der hoogste zedelijkheid is de rechtvaardigheid, het geven van gelijk recht aan allen. Maar de kapitalistische klasse gaat als zoodanig te gronde, wanneer zij gelijkheid van rechten aan de arbeiders geeft. Gelijkheid van recht, dat is re. gelijk politiek recht, ze. gemeenschappelijk bezit van den grond en de productiemiddelen. Zoolang die niet bestaan, is er geen hoogste recht, geen hoogste rechtvaardigheid. Kan een burgerlijke staatsman daartoe komen? Neen, want dat is zelfmoord van zijn klasse. Hij moet dat weigeren.

(Wordt vervolgd.)